

LAPS/19/2025, 14.2.2025

Lapsiasiavaltuutetun lausunto eduskunnan hallintovaliokunnalle hallituksen esityksestä eduskunnalle laiksi ulkomaalaislain muuttamisesta ja siihen liittyviksi laeiksi HE 179/2024 vp

**Viite: Hallintovaliokunta keskiviikko 19.02.2025 klo 11.15
/ HE 179/2024 vp / Asiantuntijapyyntö**

Lapsiasiavaltuutetun tehtävänä on arvioida ja edistää lapsen oikeuksien toteutumista. Työn perustana on YK:n lapsen oikeuksien yleissopimus (SopS 59 ja 60/1991), joka on lailla voimaan saatettu ihmisoikeussopimus. Yleissopimus koskee kaikkia alle 18-vuotiaita. Lapsiasiavaltuutettu arvioi hallituksen esitystä yleissopimuksen näkökulmasta.

Hallituksen esityksen keskeinen sisältö

Esityksessä ehdotetaan muutettaviksi ulkomaalaislakia, kolmansien maiden kansalaisten maahantulon ja oleskelun edellytyksistä korkeaa osaamistasoa vaativaa työtä varten annettua lakia, kolmansien maiden kansalaisten maahantulon ja oleskelun edellytyksistä yrityksen sisäisen siirron yhteydessä annettua lakia ja kolmansien maiden kansalaisten maahantulon ja oleskelun edellytyksistä kausityöntekijöinä työskentelyä varten annettua lakia. Esityksen mukaan työperusteinen oleskelulupa sidotaan työhön siten, että oleskelulupaa ei saa peruuttaa laissa säädettävänä määräaikana, jos ulkomaalainen työntekijä jää työttömäksi. Työnantajalle esitetään säädettävän velvollisuus ilmoittaa työsuhteen loppumisesta Maahanmuuttovirastolle sanktion uhalla. Työntekijän oleskelulupaan liittyvä työnteko-oikeus ehdotetaan laajennettavan koskemaan aloja, jotka on aidosti todettu työvoimapula-aloiksi. Lisäksi työnantajan asioinnissa ehdotetaan tarkennettavan sähköisen ja paperisen asioinnin sääntelyä.

Yhteenveto lapsiasiavaltuutetun kannanotoista

- Esityksen tavoitteet ovat kannatettavia.
- Lapsen edun arviointia tulee YK:n lapsen oikeuksien yleissopimuksen 3 artiklan ja ulkomaalaislain 6 §:n perusteella tehdä kaikissa lasta suoraan tai välillisesti koskevista päätöksistä.
- On oleellista, että soveltamiskäytännössä huomioidaan lapsen etu ja mahdollisuudet esimerkiksi suorittaa koulun lukuvuosi loppuun Suomessa vanhemman työllistymistilanteesta huolimatta.
- YK:n lapsen oikeuksien yleissopimus ei aseta ikärajaa lapsen kuulemiselle.

Lapsiasiavaltuutetun kannanotot

Lapsiasiavaltuutettu pitää esityksen tavoitteita, muun ohella sitä, että *"Suomeen kotoutuneelle tai kotoutumisen aloittaneelle olisi mahdollista jatkaa asumista Suomessa ja että perheen aikuisten ja lasten sosiaalisiin verkostoihin ja toimintaympäristöihin ei tulisi keskeytystä tai muutosta"* (s. 16) kannatettavina. Lasten kannalta on myönteistä, että esityksessä tunnistetaan tilanteet, joissa ehdotetulla sääntelyllä saattaisi olla vaikutusta muun muassa lapsen varhaiskasvatukseen osallistumiseen tai koulunkäyntiin (s. 16, 21-22, 36). Lapsiasiavaltuutettu jakaa esityksen näkemyksen, että *"lasten sosiaalisiin verkostoihin ja toimintaympäristöön kohdistuvat äkilliset muutokset ja perheen kohtaama epävarmuus eivät ole lapsen edun mukainen ratkaisu"* (s. 21). Lapsen edun tapauskohtaisen harkinnan valossa on myönteistä, että lapsen etua, kokonaisharkintaa ja tapauskohtaista ratkaisun tekoa alleviivataan maastapoistamisen osalta (s. 22, 54), vaikka maastapoistamista koskevaan sääntelyyn ei ehdotetakaan nyt muutoksia.

Oleskeluluvan peruuttamisen mahdollisiin lapsen kannalta kielteisiin vaikutuksiin oletetaan puututtavan maastapoistamisen harkinnassa ja toimeenpanossa tehtävällä lapsen edun jatkuvalla ja kokonaisharkintaa perustavalla arvioinnilla (s. 22, 56). Lapsiasiavaltuutettu pitää myönteisenä, että esityksessä on avattu lapsen edusta johtuvia velvoitteita (s. 55), mutta pitää ongelmallisena sitä, että esityksessä painotetaan lapsen edun arviointia vasta maastapoistamista koskevan harkinnan osalta. Ulkomaalaislain 6 § kuitenkin edellyttää,

että lapsen etuun kiinnitetään huomioita kaikessa ulkomaalaislakiin liittyvässä päätöksenteossa.

YK:n lapsen oikeuksien komitea on viimeisimmissä Suomea koskevissa loppupäätelmissään vaatinut tehostamaan toimenpiteitä, joilla varmistetaan maahanmuuttajalapsen edun ensisijainen huomiointi kaikissa maahanmuuttoa koskevissa päätöksissä ja menettelyissä.¹ Lapsiasiavaltuutettu painottaa, että oikeudellinen velvollisuus arvioida lapsen etu koskee kaikkia lapsiin suoraan tai välillisesti vaikuttavia päätöksiä ja toimia.² Velvollisuus koskee näin ollen myös vanhempien oleskelulupiin liittyvää harkintaa.

Soveltamiskäytännössä onkin oleellista muistaa, että alaikäinen on lähtökohtaisesti heikoin osapuoli tilanteissa, joissa aikuisten tai yhteiskunnan edut ovat ristiriidassa lapsen edun kanssa.³ Lisäksi lapsiasiavaltuutettu muistuttaa, että lapsia koskevassa päätöksenteossa on keskiössä tavoite turvata lapselle vakaa kasvuympäristö. Olosuhteiden pysyvyys on yleensä tavoiteltavaa myös ulkomaalaisasioihin liittyvässä lapsen edun toteuttamisessa.⁴

Edellä sanotun perusteella lapsiasiavaltuutettu pitää esityksen lapsivaikutusten kannalta kaikkein oleellisimpana sitä, että soveltamiskäytännössä, sekä oleskelulupaan että maastapoistamiseen liittyvässä päätöksenteossa, huomioidaan asianmukaisesti lapsen etu tilanteissa, joissa oleskeluluvan peruuttaminen ja maastapoistaminen saattaisi vaikuttaa kielteisesti lapseen, esimerkiksi mahdollisuuksiin suorittaa koulun lukuvuosi loppuun Suomessa. On toki hyvä, että maastapoistamiseen liittyvät säännökset viimesijassa turvaavat lapsen asemaa, mutta lapsen etu tulisi arvioida jo oleskelulupaan liittyvässä päätöksenteossa.

Koska esityksessä on viitattu lapsen oikeuksien yleissopimuksen 12 artiklan mukaiseen lapsen oikeuteen tulla kuulluksi sekä ulkomaalaislain kuulemista turvaavaan 6 §:ään (s. 55), esittää lapsiasiavaltuutettu vielä ulkomaalaislain 6 §:ään ja siinä asetettuun ikärajaan liittyvän ongelman: YK:n lapsen oikeuksien yleissopimus ei aseta ikärajaa lapsen kuulemiselle. YK:n lapsen oikeuksien komitea on huomauttanut toistuvasti lainsäädäntöön sisältyvistä kuulemista rajoittavista ikärajoista Suomea koskevissa loppupäätelmissään.⁵

Jyväskylässä 14.2.2025

Elina Pekkarinen
lapsiasiavaltuutettu

Sonja Vahtera
juristi

¹ CRC/C/FIN/CO/5-6, kohta 39.

² YK:n lapsen oikeuksien komitean yleiskommentti nro 14 (2013) lapsen oikeudesta saada etunsa otetuksi ensisijaisesti huomioon (CRC/C/GC/14), kohta 19.

³ Hallituksen esitys Eduskunnalle ulkomaalaislaiksi ja eräiksi siihen liittyviksi laeiksi HE 28/2003 vp, s. 119.

⁴ Heikki Kallio, Toomas Kotkas & Jaana Palander (toim.): *Ulkomaalaisoikeus*, Alma Talent 2018, s. 419.

⁵ Ks. CRC/C/FIN/CO/5-6, kohta 19 (b) ja CRC/C/FIN/4, kohta 29.